

УДК 336.711:303

Омельченко О.І.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри банківської справи**Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця***ВИБІР ОПТИМАЛЬНОГО МЕТОДУ ОЦІНКИ КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКУ**

Стаття присвячена дослідженню основних аспектів використання та оцінки кредитного потенціалу банку як запоруки успішного функціонування установи на фінансовому ринку. Проведено аналіз найбільш поширених методичних підходів до оцінки кредитного потенціалу, визначено їх слабкі та сильні сторони. Також за допомогою методу аналізу ієрархій обґрунтовано застосування визначених методів.

Ключові слова: аналіз та оцінка, банк, кредитний потенціал, метод аналізу ієрархій, фінансовий ринок.

Омельченко О.И. ВЫБОР ОПТИМАЛЬНОГО МЕТОДА ОЦЕНКИ КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦИАЛА БАНКА

Статья посвящена исследованию основных аспектов использования и оценки кредитного потенциала банка как залога успешного функционирования организации на финансовом рынке. Проведен анализ наиболее распространенных методических подходов к оценке кредитного потенциала, определены их слабые и сильные стороны. Также с помощью метода анализа иерархий обосновано применение определенных в работе методов.

Ключевые слова: анализ и оценка, банк, кредитный потенциал, метод анализа иерархий, финансовый рынок.

Omelchenko O.I. SELECTION OF THE OPTIMAL METHOD FOR THE ASSESSMENT OF THE BANK'S CREDIT POTENTIAL

The article investigates the main aspects of the use and evaluation of the bank's credit potential as a guarantee of the organization success on the financial market. The most common methodical approaches to assessing the bank's credit potential were analysed, its strengths and weaknesses were defined. Also, the applying of specific methods were substantiated by using the analytic hierarchy process.

Keywords: analysis and evaluation, bank, credit potential, analytic hierarchy process, the financial market.

Постановка проблеми. Необхідність адекватного виміру кредитного потенціалу банку за умови структурних диспропорцій, відлуння фінансової кризи, нестабільності політичної, економічної та соціальної сфери визначає потребу у виборі універсального методичного підходу до оцінювання кредитного потенціалу банку, а також можливість його порівняння з конкурентами на ринку банківських послуг в цілому або на окремих його сегментах.

Слід зазначити, що на сьогодні і досі відсутня загально визнана методика аналізу та оцінки кредитного потенціалу банку. Існуючі науково-методичні підходи до оцінки ефективності використання окремих складових цього потенціалу не дають можливості визначити ключові напрямки підвищення стійкості банку в цілому, формування його кредитного потенціалу, формалізувати шляхи його укріплення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі науковці приділяють значну увагу дослідженню механізму участі банків в організації грошово-кредитних відносин як на макрорівні [1, с. 40; 2, с. 184; 3, с. 37], так і на мікрорівні [4, с. 37; 5, с. 18; 6, с. 84]). Наприклад, С. Галачієва, І. Ісаєва, І. Карбівничий, Г. Панова, І. Рикова, В. Шаповалов [7; 8; 9; 10; 11] зводять оцінку кредитного потенціалу до оцінки вартості доступних ресурсів; У. Дрьомова, Н. Заславська, О. Колесніков, К. Яковенко [12; 13; 14; 15] в своїх роботах основну увагу приділяють аналізу попиту на ресурси на ринку капіталів; В. Адріанов, Сем Н. Базу, М. Корнеєв, В. Максимов, Кеннет Р. Пірок [16; 17; 18; 3; 19; 20] ототожнюють управління кредитним потенціалом з управлінням тільки кредитними ресурсами. Отже, проведений аналіз наявних точок зору показав, що в залежності від економічних умов і поставлених цілей досліджень, підходи до визначення та управління кредитним потенціалом трактуються діями науки неоднозначно і різнопланово.

Постановка завдання. У зв'язку із зазначеним особливо гостро постає необхідність ґрунтовного дослідження існуючих підходів до оцінки кредитного

потенціалу банку, проведення експертизи їх відповідності принципам сучасної концепції комплексного, інтегрованого, превентивного та адаптивного менеджменту та розробки рекомендацій щодо усунення можливої невідповідності, а також вибір оптимального інструментарію оцінки кредитного потенціалу банку, який дозволив би вчасно визначити внутрішні можливості та слабкі сторони у його діяльності і виявляти приховані резерви.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитний потенціал банку визначає його сукупну здатність здійснювати кредитну діяльність, причому ступінь активності на кредитному ринку та ефективність кредитування визначаються рівнем, або величиною, та ступенем використання цього потенціалу.

Залежно від рівня впливу на кінцевий результат формування та використання кредитного потенціалу банку доцільно виокремити у його складі дві складові: активна – ті ресурси та можливості, які в досліджуваному періоді безпосередньо та прямо впливають на кінцеву результативність, пасивна – ті ресурси та можливості, які в досліджуваному періоді мають незначний вплив на кінцеву результативність. Тобто активна складова кредитного потенціалу банку – це діюча частина сукупного кредитного потенціалу банку, тобто та, що активно експлуатується в даний час; пасивна – це резервна частина сукупного кредитного, тобто та, що в даний момент не використовується, але за умов застосування певного комплексу мотиваційно-стимулюючих заходів можуть стати потужним джерелом підвищення ефективності формування та використання кредитного потенціалу.

Дане виокремлення в складі кредитного потенціалу банку активної й пасивної частин дуже важливо як з теоретичної, так і з практичної точок зору, оскільки це дозволяє, по-перше, об'єктивно оцінювати ступінь використання кредитного потенціалу банку, а по-друге, виявляти інтенсивні й екстенсивні резерви підвищення ефективності його формування та використання.

Початковим етапом оцінки кредитного потенціалу банку є визначення мети її здійснення. На думку автора, основною метою даної оцінки є інформаційна підтримка прийняття таких управлінських рішень:

визначення достатності ресурсів для забезпечення реалізації наявного та потенційного кредитного потенціалу банку;

оцінка ефективності діяльності окремих бізнес-одиниць з урахуванням ризику (ліквідності, процентного, кредитного, валютного), що був прийнятий ними реально або потенційно, виходячи з розміру ризик-капіталу;

оптимізація розподілу ресурсного забезпечення реалізації кредитного потенціалу банку.

Цілі оцінки кредитного потенціалу банку визначають період, горизонт та інтервал аналізу, компромісне співвідношення між точністю оцінок та витратами на їх отримання на основі застосування різних методик, характер формулювання результатів оцінки та інші параметри. Крім того, на думку автора, при визначенні періоду, горизонту та інтервалу аналізу доцільно враховувати частоту, з якою відбуваються значні зміни обсягу ресурсного забезпечення кредитного потенціалу банку, а також періодичність оновлення інформації щодо динаміки ризик-факторів [21; 22].

На основі аналізу методичних розробок з досліджуваної проблеми [1-22] було виділено основні під-

ходи до оцінки кредитного потенціалу, класифікація яких подано на рис. 1.

Всі підходи до оцінки кредитного потенціалу базуються на таких методах наукових досліджень, як порівняльний, статистичний, факторний аналізи, метод експертних оцінок тощо.

При цьому слід зазначити, що зазвичай, використовується один або декілька з визначених методів, що на думку автора, суттєво спрощує підхід до оцінки потенціалу. Звідси, можна сказати, що дані методи є не відособленими один від одного, знаходяться в нерозривному взаємозв'язку і доповнюють один одного.

В результаті аналізу зазначених методів оцінки кредитного потенціалу банку визначено такі переваги та недоліки їх застосування (табл. 1).

У результаті дослідження методичних підходів вітчизняних та зарубіжних вчених та практиків до аналізу та оцінки кредитного потенціалу банку було визначено такі положення [10; 23; 24]:

відсутній єдиний концептуальний підхід до побудови методики оцінки кредитного потенціалу банку;

існуючі методики оцінки кредитного потенціалу банку недостатньо обґрунтовані і надто орієнтовані на сформовані традиції, що робить їх використання у більшості випадків неефективним і навіть може призводити до неадекватних оцінок наявного кредитного потенціалу;

Рис. 1. Узагальнена класифікація основних методів оцінки кредитного потенціалу банку

Таблиця 1

Переваги та недоліки підходів до оцінки кредитного потенціалу банку

Методи оцінки кредитного потенціалу	Переваги	Недоліки
Підходи за статистичними методами		
I група.		
Фундаментальний аналіз.---Сприяє визначенню основного ринкового тренду та використовуються для прогнозування на довгостроковому часовому горизонті, а отже вимагають наявності значних обсягів емпіричних даних, досить складні у використанні, тому не можуть часто переглядатися у відповідь на динамічні зміни макроекономічних індикаторів		
Множинний регресійний аналіз	Забезпечують репрезентативність даних, обґрунтованість застосування до досліджуваного явища відповідних імовірнісних схем, що практично зводиться до вибору рівняння відповідної кривої – параболи чи гіперболи та ін.	Назви залежних і незалежних змінних відображають лише математичну залежність змінних, а не причинно-наслідковий зв'язок.
Моделі векторної авто-регресії	Необмежене охоплення минулого досвіду.	Нечіткість і складність в описанні статистичних методів вибору порядку моделі, що ускладнює моделювання їх на EOM.
Векторні моделі корекції помилки	Статистично оцінюють динамічні взаємодії між множиною змінних, не накладаючи теоретичних обмежень.	Нечіткість і складність в описанні статистичних методів вибору порядку моделі, що ускладнює моделювання їх на EOM.
II група. Технічний аналіз.		
Поєднує методи прогнозування, що базуються на дослідженні ретроспективних даних відносно динаміки факторів формування кредитного потенціалу банку з метою виявлення трендів		
Кластерний аналіз	Розбиття вихідної сукупності об'єктів на порівняно невелику кількість областей групування (кластерів) так, щоб елементи одного кластера були максимально подібними між собою. Простота та швидкість виконання.	Відносний суб'єктивізм отриманих даних. Результат класифікації сильно залежить від випадкових початкових позицій кластерних центрів. Алгоритм чутливий до викидів, які можуть викривлювати середнє. Кількість кластерів повинна бути заздалегідь визначена дослідником.
Факторний аналіз	Є простим та універсальним, в силу чого активно використовується.	Не враховується взаємодія факторів між собою, точніше, вплив цієї взаємодії автоматично додається до дії показника, який у факторній системі стоїть останнім. Спосіб є достатньо трудомістким і чим більше факторів у вихідній моделі, тим процес дослідження впливу факторів на результативний показник ускладнюється.
Дисперсійний аналіз	За їх допомогою можна маніпулювати в експерименті більш, ніж однією незалежною змінною і, внаслідок цього, перевіряти декілька гіпотез в одному дослідженні. при проведенні цих експериментів досягається як економія часу, так і ресурсів, які повинен витратити експериментатор. Ще однією перевагою є те, що будь-яка вірогідна побічна змінна може бути проконтрольована шляхом її включення безпосередньо в експериментальний план як додаткової незалежної змінної.	Результати важко інтерпретувати, якщо застосовується велика кількість факторів. Легко інтерпретувати двофакторні експерименти. Проте якщо кількість перевищує три, складність інтерпретації результатів різко зростає. Тому досвідчені експериментатори намагаються зменшити кількість факторів, вплив яких на залежну змінну вивчається в одному експерименті.
Моделювання часових рядів	Мають чіткий, теоретично обґрунтований алгоритм, за яким можна побудувати якісну модель.	Відсутність чіткого алгоритму вибору оцінки або вибору основного параметру методу.
Підходи за методами прямої оцінки.		
Поєднують систему оцінки абсолютних та відносних показників та діаграми і графічне подання абсолютних даних і включають коефіцієнтний аналіз досліджуваного показника та наочне його відображення		
Система абсолютних та відносних показників	Дозволяє здійснити оцінку на основі реальних даних	Застосування відносних чи абсолютних показників дозволяє визначити лише ті зв'язки, які визначаються між відповідними групами показниками
Діаграми та графічне подання абсолютних значень	Наочність подання оцінки кредитного потенціалу	Потребує великої кількості статистичних даних
Підходи за бальними оцінками.		
Поєднує методи, які мають на меті використання інтегрального показника, що комплексно характеризує кредитний потенціал банку		
Матричні методи	Простота використання, чіткість системи критеріїв та факторів оцінки, можливість автоматизації проведення оцінки.	Не забезпечують необхідного системного погляду на кредитний потенціал, не враховують різну вагу факторів кредитного потенціалу банку.
Методи експертних оцінок	Можливість застосування в умовах обмеженості інформації. Можливість обліку специфічних особливостей конкретної ситуації	Суб'єктивний характер оцінки. Обмеженість кола компетентних експертів. Робота висококваліфікованих експертів потребує високої оплати.
Еталонні методи	Дозволяє визначити ступінь досяжності показників об'єкта дослідження до еталонного.	Складність у встановленні стандартизованого еталону.
Метод оболонкового аналізу даних	Відносна простота застосування. Відсутність необхідності порівнювати набори різних показників, при заданні вагових коефіцієнтів змінним. Відсутня необхідність постулювати функцію потенціалу. Відсутність випадкових помилок в вихідних даних. Використання незначної кількості спостережень даних.	Не розпізнають випадкові коливання і всі відхилення від максимуму свідчать про наявність неефективності. Достатньо трудомісткий.

ефективність оцінки кредитного потенціалу залежить від частоти цього процесу, компетентності й досвіду банківського працівника.

Таким чином, досить важливою є проблема вибору найбільш оптимального науково-методичного підходу до оцінки кредитного потенціалу, який відповідав би вимогам фінансових менеджерів банку.

Вирішення поставленого завдання реалізовано шляхом проведення оціночно-аналітичної процедури пошуку найбільш прийняттого варіанта з використанням метода аналізу ієрархій, запропонованого американським системним аналітиком Т. Сааті [25; 26].

Він складається з процедури декомпозиції проблеми на більш прості елементи й обробки послідовності суджень осіб, що приймають рішення стосовно вибору, шляхом парних порівнянь, у результаті чого визначається ступінь взаємодії елементів в ієрархії.

У таблиці 2 запропоновано критерії, яким повинен максимально задовольняти метод оцінки кредитного потенціалу банку.

Після визначення основних критеріїв, необхідних для вибору методу оцінки кредитного потенціалу банку, на рисунку 2 подано схему ієрархічної моделі його вибору. Закон ієрархічної безперервності

[27, с. 84] вимагає, щоб елементи нижнього рівня ієрархії (методи оцінки) були порівняні попарно з елементами наступного рівня послідовно до вершини ієрархії (найбільш пріоритетний метод).

З метою оцінки пріоритетних критеріїв вибору методу оцінки кредитного потенціалу банку було по-

Рис. 2. Ієрархічна модель вибору методу оцінки кредитного потенціалу банку

Таблиця 2

Критерії вибору пріоритетного методу оцінки кредитного потенціалу банку

Умовне позначення	Критерій	Пріоритет при парному порівнянні
K1	Можливість виконання аналізу та оцінки в оперативному режимі часу	Пріоритет надається методиці, яка дає можливість виконувати оцінку кредитного потенціалу банку в оперативному режимі часу
K2	Затрати часу на виконання оцінки та аналізу	Пріоритет віддається методиці з найменшими витратами часу
K3	Можливість врахування взаємозв'язку між факторами внутрішнього середовища банку	Пріоритет надається методиці, яка дає можливість врахувати взаємозв'язок між факторами внутрішнього середовища банку
K4	Доступність (відкритість) інформаційного забезпечення	пріоритет надається методиці, яка базується на використанні доступної інформації
K5	Можливість врахування факторів зовнішнього середовища банку	Пріоритет надається методиці, яка надає можливість врахувати вплив зовнішніх факторів на динаміку фінансового стану банку
K6	Комплексний підхід до оцінки та аналізу	Пріоритет надається методиці, яка надає можливість комплексно оцінити наявний кредитний потенціал банку
K7	Представлення результатів оцінки та аналізу	Пріоритет надається методиці, яка дає можливість співставлення результатів оцінки кредитного потенціалу банку з іншими банками

Таблиця 3

Матриця попарних порівнянь для другого рівня ієрархії

K	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	Вектор пріоритетів	Ранг
K1	1	4	3	8	6	1/3	4	0,259378	2
K2	1/4	1	1/3	5	4	1/6	2	0,092315	4
K3	1/3	3	1	4	3	1/3	3	0,143188	3
K4	1/8	1/5	1/4	1	1/3	1/6	1/4	0,026395	7
K5	1/6	1/4	1/3	3	1	1/5	1/3	0,043306	6
K6	3	6	3	6	5	1	5	0,363157	1
K7	1/4	1/2	1/3	4	3	1/5	1	0,072257	5

Таблиця 4

Матриця глобальних пріоритетів методів оцінки кредитного потенціалу банку

Глобальний пріоритет	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	Глобальний пріоритет	Ранг
	0,26	0,09	0,14	0,03	0,04	0,36	0,07		
M1	0,13	0,11	0,32	0,32	0,34	0,34	0,11	0,43953	1
M2	0,60	0,58	0,12	0,12	0,11	0,11	0,58	0,245530	3
M3	0,28	0,31	0,56	0,56	0,55	0,55	0,31	0,314929	2

будовано матрицю (табл. 3) для порівняння відносної важливості критеріїв на другому рівні стосовно загальної мети на першому рівні шляхом надання експертних оцінок (в якості експерта виступав автор) з використанням бальної шкали, розробленої Т. Сааті.

Таким чином, за рівнем важливості критеріїв впливають на вибір методу оцінки кредитного потенціалу банку, можна ранжувати таким чином:

комплексний підхід до аналізу та оцінки;

можливість виконання оцінки в оперативному режимі часу;

можливість врахування взаємозв'язку між факторами внутрішнього середовища банку;

затрати часу на виконання аналізу та оцінки;

представлення результатів аналізу та оцінки;

можливість врахування факторів зовнішнього середовища банку;

доступність (відкритість) інформаційного забезпечення.

На наступному етапі, відповідно до закону ієрархічної неперервності були проведені суб'єктивні парні порівняння елементів другого та третього рівнів домінуючої ієрархічної моделі вибору методу оцінки кредитного потенціалу банку відповідно до шкали відносної важливості [25; 26].

Третій рівень ієрархічної моделі науково-методичні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку складають: науково-методичний підхід за статистичними методами (Спіфанов А.О., Колесніченко В.Ф., Гриньов А.В, Сало І.В.), підхід за методами прямої оцінки, запропонована Белоусовою Л.І., Беляєвою Є.С., Яковлевою Н.Г. та Лі О.С., а також науково-методичний підхід за бальними оцінками стану (Колесніков О.О., Отенко І.П., Лі О.С.).

Глобальні пріоритети експерта методів оцінки кредитного потенціалу банку представлені в таблиці 4.

Отже, отримані результати дають можливість рекомендувати банківським установам використовувати науково-методичні підходи за бальними оцінками та за статистичними методами, що дозволить в комплексі визначити наявний кредитний потенціал банку.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки, що підвищення конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку та нівелювання наслідків структурних диспропорцій, що склалися за кризовий період, можливе за рахунок оптимізації механізмів реалізації кредитування, підвищення адаптивності кредитного ринку, його здатності адекватно реагувати на зростаючий кредитний попит. В цьому контексті зростає роль сформованого кредитного потенціалу банківської системи, а також методів його оцінки. В роботі було проаналізовано різні методичні підходи до оцінки кредитного потенціалу банку, викладені в роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, сформовано їх узагальнену уточнену класифікацію, викладені результати порівняння складових цих груп методів та виокремлено їх недоліки та переваги використання. Слід зазначити, що методи знаходяться

в нерозривному взаємозв'язку і доповнюють один одного. Також було вирішено проблему вибору оптимального методичного підходу до оцінки кредитного потенціалу, який відповідав би вимогам сучасної банківської практики, з використанням методу аналізу ієрархій шляхом попарного порівняння методів оцінки за визначеними автором критеріями.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Водянов А. Г. Экономические мощности и потенциал: состояние и использование / А. Г. Водянов // Экономист. – 2009. – № 9. – С. 39-41.
2. Зайцева Е. С. Инвестиционный потенциал предприятия и оптимизация его использования в условиях рынка : дисс. ... канд. экон. наук / Зайцева Екатерина Степановна. – Москва, 2000. – 195 с.
3. Kenneth R. Pirok. Managing Credit Department Functions: A Manager's Guide to Improving Loan Analysis, Documentation and Reporting (Hardcover). – Probus Professional Pub, 2007. – 225 p.
4. Белоцерковский В. И. Моделирование эффективной структуры кредитного потенциала коммерческого банка / В. И. Белоцерковский, М. В. Корнеев, Е. Э. Миляева // Межвузовский сборник научных трудов «Экономика. Управление. Финансы». – Тула : ТГУ, 2010. – С. 35-41.
5. Галачиева С. В. Ресурсное обеспечение макрорегиона в координатах императивов устойчивого социально-экономического развития : автореф. дисс. д-ра экон.наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / С. В. Галачиева. – Кисловодск : Учреждение Российской академии наук Институт информатики и проблем регионального управления КБНЦ РАН, 2011. – 48 с.
6. Костерина Т. М. Кредитная политика и кредитные риски : Учеб. пособие / Т. М. Костерина. – М. : Московский государственный университет экономики, статистики и информатики, 2003. – 373 с.
7. Исаева Е. И. Банковское дело / Е.И. Исаева. – М. : Изд. центр ЕАОИ, 2011. – 317 с.
8. Карбівничий І. В. Методологічні основи формування кредитних ресурсів банків / І. В. Карбівничий // науковий журнал «Вісник Хмельницького національного університету». – 2010. – № 1, том 2. – Економічні науки. – С. 59-64.
9. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка : монография / Г. С. Панова. – М. : ДИС, 2010. – 464 с.
10. Рыкова И. Н. Кредитный потенциал коммерческого банка, его роль в деятельности банка и методология оценки / И. Н. Рыкова, Н. В. Фисенко // Финансы и кредит. – 2005. – № 25 (193). – С. 10-20.
11. Шаповалов В. А. Кредитная политика и механизм ее реализации : дисс. на соиск. уч. степ. канд. эк. наук спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Шаповалов Вячеслав Анатольевич. – Саратов : Саратовский государственный социально-экономический университет, 2011. – 163 с.
12. Дрьомова У. В. Проблемні аспекти формування та оцінки потенціалу розвитку банківського довгострокового кредитування / У. В. Дрьомова // Вісник Севастопольського технічного університету. – 2011. – № 37. – С. 105-109.
13. Заславська Н. П. Ресурсне забезпечення банками кредитного потенціалу регіонів / Н. П. Заславська // Матеріали міжнародних науково-практичних конференцій ЗақДУ. – 2012. – № 25. – С. 182-193.
14. Колесніков О. О. Управління стратегічним потенціалом підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. экон. наук : 08.06.01 «Економіка підприємств і форми господарювання» / Колесніков Олександр Олександрович. – Харків, 2005. – 21 с.
15. Яковенко К. С. Сучасні погляди до формування та управління кредитним потенціалом банку / К. С. Яковенко // Збірник науко-

- вих праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – 2012. – № 1(ч.2). – С. 82-89.
16. Адрианов В. Д. Россия: экономический и инвестиционный потенциал / В. Д. Адрианов. – М.: Экономика, 2009. – 662 с.
 17. Корнеев М. В. Управление кредитным потенциалом коммерческого банка : автореф. дис. канд. экон. наук : спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / М. В. Корнеев. – Тула, 2004. – 20 с.
 18. Максимов В. В. Методология оцінки та забезпечення ефективного використання економічного потенціалу регіону : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : 08.10.01 / Максимов Віталій Володимирович. – Донецьк, 2002. – 38 с.
 19. Sam N. Basu. Strategic Credit Management / Sam N. Basu, Harold L. Rolfes. – John Wiley & Sons, 2005. – 239 p.
 20. Thompson A. A. Jr. Strategic Credit Management: Concepts and Cases / A. A. Jr. Thompson, A. J. Strickland III. – 3rd edition. – Plano, Tex : Business publications. – 2009. – 400 p.
 21. Синки Дж. Ф. мл. Управление финансами в коммерческих банках. – М. : Galaxi, 2004. – 432 с.
 22. Сучасні та перспективні методи і моделі управління в економіці : монографія : у 2 ч. / [за ред. д-ра экон. наук, проф. А. О. Єпіфанова]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – Ч. 2. – 238 с.
 23. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2011. – 496 с.
 24. Якупова Э. М. Формирование и использование кредитного потенциала коммерческого банка : дисс. на соиск. уч. степ. канд. эк. наук спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Якупова Эльвира Мигдатовна. – Саратов : Саратовский государственный социально-экономический университет, 2010. – 190 с.
 25. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати. – М.: Радио и связь, 1993. – 278 с.
 26. Saaty T. L. How to make a decision: The analytic hierarchy process / T. L. Saaty // European Journal of Operational Research. – 1990. – Vol. 48. – No. 1. – p. 9-26.
 27. Внукова Н. М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики : монографія / Н. М. Внукова, А. В. Смоляк. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 184 с.

УДК 657.1:075.8

Онишко С.В.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових ринків
Національного університету державної податкової служби України*

Карпенко С.П.

*аспірантка
Національного університету державної податкової служби України*

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУКУПНОГО ПОПИТУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена проблемам регулювання сукупного попиту в Україні. Дано оцінку динаміці структури сукупного попиту та наявним дисбалансам. Обґрунтовано роль податкового регулювання у виникненні структурних дисбалансів сукупного попиту та потенціалу їх усунення.

Ключові слова: сукупний попит, податкове регулювання, споживчий попит, чистий експорт.

Онишко С.В., Карпенко С.П. ПРОБЛЕМЫ НАЛОГОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СОВОКУПНОГО СПРОСА В УКРАИНЕ

Статья посвящена проблемам регулирования совокупного спроса в Украине. дана оценка динамике структуры совокупного спроса и текущим дисбалансам. Обоснована роль налогового регулирования в возникновении структурных дисбалансов совокупного спроса и потенциала их ликвидации.

Ключевые слова: совокупный спрос, налоговое регулирование, потребительский спрос, чистый экспорт.

Onyshko S.V., Karpenko S.P. PROBLEMS OF TAX REGULATION AGGREGATE DEMAND IN UKRAINE

Article is devoted to the problems of regulating aggregate demand in Ukraine. Given The assessment of the dynamics of the structure of aggregate demand and existing disbalances was given. The role of tax regulation in the case of structural imbalances of aggregate demand and potential of their elimination was determined.

Keywords: aggregate demand, tax regulation, consumer demand, net exports.

Постановка проблеми. Сукупний попит є одним з найважливіших макроекономічних показників, який характеризує не тільки факт ступеню економічного розвитку країни, але є й індикатором потенціалу майбутнього розвитку. Дисбаланси у структурі сукупного попиту негативно позначаються на макроекономічній динаміці, інвестиційному кліматі, формуванні бюджету, добробуті суспільства в цілому тощо. Саме тому регулювання сукупного попиту є однією з центральних проблем теорії і практики економіки та фінансів.

Становлення і розвиток економіки України відбувається в стресових умовах, які не були характерними для більшості економічно розвинених країн, однак саме комплексне дослідження світового досвіду, а особливо теоретичного базису регулювання су-

купного попиту, дасть змогу створити необхідне підґрунтя для розробки власної системи регулювання сукупного попиту, яка максимально враховуватиме всі особливості розвитку української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика регулювання сукупного попиту розглядається у працях дослідників під різним кутом зору. Так, Ф. Беседін та Л. Антошкіна [1], С. Дідур [2], А. Ходжаян [3] досліджують базові засади регулювання сукупного попиту та пропозиції, проблеми їх збалансування. Дисбаланси у структурі сукупного попиту та проблеми регулювання інвестиційного попиту досліджують І. Ремізова [4; 5], А. Гальчинський [6]. Особливості регулювання сукупного попиту у період кризи, ринкових трансформацій, глобальних фінансових потрясінь відображені у працях Я. Жаліло,